

Prima instanță: Judecătoria Botanica mun. Chișinău (jud. N. Șova)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. Iu. Cimpoi, N. Craiu, N. Simciuc)

DECIZIE

15 iulie 2015

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței

Judecătorii:

Valeriu Doagă

Tatiana Vieru

Galina Statulat

Iurie Bejenaru

Oleg Sternioală

examinând recursul declarat de Vlas Angela împotriva deciziei din 12 martie 2015 a Curții de Apel Chișinău,

adoptată în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Foca Budaian împotriva Angelei Vlas privind declararea nulității testamentului olograf,

c o n s t a ț ă :

La data de 20 decembrie 2010, Foca Budaian s-a adresat în instanța de judecată cu cerere împotriva Angelei Vlas privind declararea nulității testamentului olograf.

În motivarea acțiunii s-a indicat că reclamantul, în calitate de moștenitor legal, a depus declarație de acceptare a succesiunii, dosarul succesoral nr. 347551/33-a.2010, prin care a acceptat moștenirea patrimoniului succesoral rămas după decesul mamei Budaian (Epuraș) Maria, constituit inclusiv din apartamentul nr. 23 situat în mun. Chișinău, str. Hristo-Botev 13/1.

Susține că la data de 16 august 2010 de către notarul public Dragomir Angela i-a fost eliberat certificatul de moștenitor al averii succesore a Mariei Budaian (Epuraș), decedată la 17 februarie 2010.

Menționează că în cadrul procedurii succesore, deschis după decesul Mariei Budaian, a acceptat și averea succesorală a Evgheniei Vlas (Epuraș), dar nu și-a legalizat drepturile sale succesore, deoarece s-a stabilit că a fost depusă o cerere de acceptare a succesiunii de către un alt moștenitor - Vlas Angela în baza testamentului olograf, întocmit de către Vlas Evghenia.

Consideră că testamentul olograf din 04 decembrie 2009 întocmit de către Vlas Evghenia, prin care ultima a testat apartamentul nr. 23 situat în mun. Chișinău, str. Hristo-Botev 13/1 este nul, deoarece nu este scris în întregime personal, datat și semnat de către testatorul Vlas Evghenia.

Afirmă că după decesul Evgheniei Vlas (Epuraș) atât pîrîta Vlas Angela, cît și mama acesteia Ana Vlas de nenumărate ori s-au adresat către Budaian (Epuraș) Maria, cu propunerea de a le vinde apartamentul din litigiu după ce va finaliza procedura de

acceptare a succesiunii. Însă, după decesul Mariei Budaian (Epuraș) la data de 04 iunie 2010 pîrîta a prezentat notarului testamentul olograf din 04 decembrie 2009, care pretinde a fi semnat de către Vlas Evghenia.

Solicită reclamantul declararea nulității testamentului olograf din 04 decembrie 2009.

Prin hotărîrea din 09 iulie 2013 a judecătoriei Botanica mun. Chișinău s-a admis acțiunea lui Foca Budaian și s-a declarat nul testamentul olograf întocmit la 04 decembrie 2009 din numele lui Vlas Evghenia, prin care a testat Angelei Vlas apartamentul nr. 23, situat în mun. Chișinău, str. Hristo-Botev 13/1.

Prin decizia din 12 martie 2015 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul depus de Vlas Angela și s-a menținut hotărîrea primei instanțe.

La data de 04 mai 2015 Vlas Angela a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitînd casarea hotărîrilor instanțelor judecătorești cu remiterea pricinii spre rejudecare în instanța de apel.

În motivarea recursului s-a invocat că decizia instanței de apel este neîntemeiată și ilegală, deoarece la pronunțarea acesteia instanța ierarhic inferioară a aplicat eronat legea materială ce guvernează raportul juridic litigios, nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată și nu s-a expus asupra tuturor argumentelor invocate în apel.

Susține recurenta că în cadrul examinării pricinii în ordine de apel a fost efectuată expertiza în comisie de către experții Cazacu Emilia, Postoroncă Veronica și Cheșcu Igor, fiind întocmit Raportul de expertiză judiciară nr. 1956-864 din 21.11.2014. În concluzie experții judiciari Emilia Cazacu și Veronica Postoroncă au invocat că textul scris ce constituie conținutul testamentului care începe cu cuvintele „Testament, eu Vlas Evghenia lasă moștenilor” și se termină cu cuvintele „...Testament scris de mine personal la 04.12.2009” din Testamentul olograf din numele Vlas Evghenia, prin care testează întreaga sa avere lui Vlas Angela, din 04 decembrie 2009, nu ar fi fost executat de însăși Vlas Evghenia. La fel, semnătura din numele lui Vlas Evghenia, plasată sub textul propriu zis al Testamentului olograf din numele lui Vlas Evghenia, nu ar fi fost executată de însăși Vlas Evghenia. Însă, conform concluziei expertului judiciar Igor Cheșcu atât textul scris ce constituie conținutul testamentului olograf, cât și semnătura sunt executate de însăși testatorul Vlas Evghenia. În circumstanțele descrise, instanța de apel nu a constatat veridicitatea concluziilor menționate în raportul de expertiză menționat supra, dar a considerat că prima instanță corect a declarat nul testamentul olograf din 04 decembrie 2009 din numele lui Vlas Evghenia.

Astfel, consideră recurenta că acțiunea înaintată de către intimat este lipsită de suport legal, deoarece testamentul din 04 decembrie 2009 a fost întocmit cu respectarea condițiilor de valabilitate a actelor juridice, a condițiilor de formă generală comună tuturor testamentelor, fapt confirmat prin concluziile expuse de către Igor Cheșcu.

Precizează recurenta că instanța de apel, judecînd pricina dată nu s-a expus asupra tuturor argumentelor invocate de Angela Vlas în cererea de apel, constatînd doar simpla respingere a acestor argumente. Or, în sensul art.6 CEDO, instanțele de judecată trebuie să indice, cu suficientă claritate, motivele pe care se întemeiază hotărârile, iar avînd în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, noțiunile ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării. Sarcinile procedurii civile constau în judecarea justă, în termen rezonabil, a cauzelor de apărare a drepturilor încălcate sau contestate,

a libertăților și a intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice, iar hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Astfel, relevă recurența că partea în proces are dreptul la un proces echitabil care încorporează dreptul de a prezenta argumente și obiecții ce se referă la cauza ce urmează a fi judecată, iar instanța are obligația asigurării procedurii contradictorii în care pledoariile părților sunt ascultate egal și acestea sunt plasate în atenția instanței judiciare într-un mod echitabil, fiind luate în calcul la motivare hotărârii.

Declară recurența că decizia instanței de apel este afectată și de erori judiciare, pe motiv că actul normativ aplicabil litigiului dat nu și-a găsit confirmare în cadrul deciziei, fiind aplicate eronat normele juridice față de litigiul dat, încălcând astfel dreptul la un proces echitabil, la o instanță imparțială și la o hotărâre motivată, justă și echitabilă.

Relatează recurența că instanța de apel nu s-a expus nici asupra solicitării privind audierea martorilor în vederea confirmării împrejurărilor întocmirii și transmiterii testamentului olograf din 04.12.2009 de către testatorul Vlas Evghenia pe numele succesorului Angela Vlas.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și care urmează a fi admis cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și restituirea pricinii spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supremă de Justiție conchide că decizia instanței de apel este ilegală, pornind de la următoarele.

În conformitate cu art. 130 alin. (1), (4) și (5) CPC, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Ca rezultat al aprecierii probelor, instanța judecătorească este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele. Proba este declarată ca fiind veridică dacă instanța constată prin cercetare și comparare cu alte probe că datele pe care le conține corespund realității.

Reieșind din limitele judecării apelului consfințite în norma enunțată și din specificul obiectului acțiunii în cauză, instanța de recurs reține că contrar acestor prevederi, instanța de apel judecând apelul a trecut în mod superficial asupra circumstanțelor pricinii, referindu-se în mod selectiv la unele erori comise de prima instanță, fără a examina legalitatea și temeinicia hotărârii supusă apelului în raport cu regulile și legislația ce guvernează litigiul în cauză.

În situația dată, rezultând din specificul acțiunii, instanța de recurs consideră că la judecarea cauzei era necesară verificarea legalității hotărârii primei instanțe, cât și obiectului litigiului în baza argumentelor invocate de apelant, după cum impun dispozițiile art. 373 alin. (5) CPC, pe când contrar normelor de drept procedural, instanța de apel judecând apelul nu s-a pronunțat și nu a combătut toate argumentele

invocate în cererile de apel.

Astfel, instanța de recurs menționează că la materialele dosarului se conține raportul de expertiză grafoscopică nr. 1017 din 14 mai 2012 și respectiv, raportul de expertiză nr. 1956-864 din 21.11.2014, prin care s-a invocat că textul scris ce conține conținutul testamentului olograf din 04.12.2009 din numele lui Vlas Evghenia, prin care testează întreaga sa avere lui Vlas Angela, ce începe cu cuvintele ”testament, eu Vlas Evghenia lasă moștenitorilor...” și se încheiează cu cuvintele ”...testament scris de mine personal”, nu a fost executat de însăși Vlas Evghenia, dar de o altă persoană. La fel, s-a ajuns la concluzia că și semnătura din numele lui Vlas Evghenia, plasată în partea dreaptă a filei sub textul propriu-zis al testamentului olograf din 04.12.2009 din numele lui Vlas Evghenia, prin care testează întreaga sa avere lui Vlas Angela, nu a fost executată de însăși Vlas Evghenia, dar de o altă persoană.

Însă, conform concluziilor expertului Cheșcu Igor, textul scris ce conține conținutul testamentului din numele lui Vlas Evghenia, care începe cu cuvintele ”testament, eu Vlas Evghenia...” și se încheiează cu cuvintele ”...scris de mine personal /Vlas/ 4.12.2009” din 04.12.2009, a fost executat de însăși Vlas Evghenia. La fel și semnătura din numele lui Vlas Evghenia, plasată sub textul propriu-zis al testamentului olograf din 04.12.2009 din numele lui Vlas Evghenia, prin care testează întreaga sa avere lui Vlas Angela, a fost executată de însăși Vlas Evghenia.

Astfel, instanța de recurs constată că instanța de apel la emiterea deciziei în speță a luat în considerație doar concluziile din rapoartele de expertiză enumerate supra, prin care s-a concluzionat despre faptul că testamentul nu a fost scris și semnat de Vlas Evghenia, fără să le coroboreze cu alte probe existente la materialele dosarului. Mai mult decât atât, instanța de apel nu și-a argumentat supremația concluziilor date față de cealaltă concluzie existentă la dosar, expusă de expertul Cheșcu I.

Totodată, instanța de recurs conchide că recurenta Vlas Angela a invocat în cererea de recurs că prin cererea din 12 februarie 2015, în scopul confirmării veridicității concluziilor formulate de expertul I. Cheșcu a solicitat instanței de apel audierea martorilor Corchina Nina, Loba Elena, Loba Constantin, care pot confirma împrejurările întocmirii și transmiterii testamentului olograf din 04.12.2009 de către testatorul Vlas Evghenia pe numele succesorului Angela Vlas.

Instanța de apel, însă, a ignorat cerința recurente privind-o astfel de posibilitate de a-și demonstra temeinicia poziției sale.

Acest fapt indică la examinarea unilaterală a pricinii, ce constituie o încălcare a dreptului lui Vlas Angela de a se bucura de drepturile sale procedurale în condițiile normelor în vigoare, precum și a principiul egalității armelor în proces.

Prin urmare, reieșind din specificul acțiunii în cauză, instanța de recurs consideră că în scopul soluționării juste și complete a pricinii în cauză, respectiv și stabilirii celor invocate de părți, instanța de apel, urmează să stabilească circumstanțele în care a fost întocmit testamentul inclusiv prin audierea martorilor, fără a acorda prioritate unor probe nesupuse verificării și contrapuse cu circumstanțele cauzei.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să respecte dispozițiile art. 130, alin. (2) CPC, care prevede că instanța poate considera suficiente pentru proces circumstanțele determinate în baza explicațiilor uneia dintre părți dacă cealaltă deține proba solicitată de instanță, dar nu o prezintă.

Instanța trebuie să-și motiveze soluția privind acordarea priorității unor probe în raport cu altele.

În această ordine de idei este cert că omiterea aspectelor menționate de către instanța de recurs, direct indică la examinarea superficială a apelului, fără a fi supusă controlului temeinicia și corectitudinea soluției date de prima instanță prin prisma prevederilor legale, aplicabile speței date.

În speță, prezintă relevanță și faptul că folosirea criteriilor pentru determinarea corectă a naturii juridice a litigiului dat, reieșind din specificul acestui, presupune prin sine lămurirea completă și pe bază de dovezi certe a situației de fapt și de drept, care este diferită de la caz la caz.

Iar în sensul art. 6 alin. (1) al Convenției, noțiunea de proces echitabil impune ca instanța de judecată să nu-și motiveze doar sumar hotărârea sa, ci să examineze efectiv problemele esențiale care-i sunt supuse aprecierii și să nu se mulțumească de a proba pur și simplu concluziile uneia dintre părți.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că s-a constatat încălcări la examinarea cererii de apel, omisiuni care nu pot fi corectate de către instanța de recurs la examinarea prezentului recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de către Vlas Angela împotriva deciziei din 12 martie 2015 a Curții de Apel Chișinău cu restituirea pricinii spre rejudecare.

La rejudecarea pricinii, instanța urmează să țină cont de cele menționate supra și reexaminând pricina, să emită o decizie legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. art. 445 alin.(1) lit. c), 445, alin.(3) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e

Se admite recursul declarat de Vlas Angela.

Se casează decizia din 12 martie 2015 a Curții de Apel Chișinău, adoptată în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Foca Budaian împotriva Angelei Vlas privind declararea nulității testamentului olograf cu restituirea pricinii spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecători.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței

Valeriu Doagă

Judecătorii:

Tatiana Vieru

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Oleg Sternioală